

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ ЎНІВЕРСІТЭТ

ЗАЦВЯРДЖАЮ
Прарэктар па вучэбнай рабоце
С. М. Ходзін 2017 г.
Рэгістрацыйны № УД-24 вуч.

НЕВЕРБАЛЬНАЯ КАМУНІКАЦЫЯ Ў ЖУРНАЛІСТЫЦЫ

Вучэбная праграмаўстановы вышэйшай адукацыі павучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасцей:

- 1-23 01 08 Журналістыка (панапрамках)
- 1-23 01 10 Літаратурная работа
- 1-23 01 07 Інфармацыя і камунікацыя
- 1-23 01 09 Журналістыка міжнародная

2017 г.

Вучэбная праграма складзена на аснове адукацыйнага стандарту ОСВО 1-23-01 08 – 2013 і вучэбных планаў установы вышэйшай адукацыі № Е 23-263/вуч, № Е 23-265/вуч, № Е 23- 266/вуч ад 29.05.2015 г., № Е 23і-242/вуч, Е 23і-256/вуч ад 20.02.2015 г., № Е 23-262/вуч, № Е 23-267/вуч, № Е 23-269/вуч, № Е 23-270/вуч ад 29.05.2015 г., № Е 23з-203/вуч, № Е 23з -204/вуч ад 30.05.2013 г.

СКЛАДАЛЬНІК:

Басава Ганна Іванаўна, дацэнт кафедры тэорыі і метадалогіі журналістыкі, дэкан факультэта павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі Інстытута журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, кандыдат філалагічных навук, дацэнт

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

Кафедрай тэорыі і метадалогіі журналістыкі Інстытута журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта
(пракакол № 6 ад 22.12.2016 г.)

Навукова-метадычным Саветам Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта
(пракакол № 2 ад 11.01.2017 г.)

Загадчык кафедры

А.У. Патрэбін

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вучэбная праграма установы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне «Невербальная камунікацыя ў журналістыцы», прызначаная для студэнтаў, якія вучацца на першай ступені вышэйшай адукацыі па спецыяльнасцях 1-23 01 08 Журналістыка (панапрамаках), 1-23 01 10 Літаратурная работа (панапрамаках), 1-23 01 07 Інфармацыя і камунікацыя, 1-23 01 09 Журналістыка міжнародная.

Прафесійная дзейнасць патрабуе ад журналіста эфектыўнай камунікацыі, гэта значыць абдуманая ўзаемадзеяння, што заканамерна: міжасобасныя зносіны для журналіста – «натуральнае асяроддзе існавання».

Паспяхова рэалізацыя трох базавых аспектаў камунікатыўнага акта: камунікацыі (абмен інфармацыяй), інтэракцыі (выпрацоўка адзінай стратэгіі ўзаемадзеяння), перцэпцыі (успрыманне і разуменне іншага чалавека) – прадугледжвае гарманічнае выкарыстанне як моўнага (вербальнага), так і пазамоўнага (невербальнага) спосабаў зносін, што паказвае на цесную ўзаемасувязь знешняга самавыражэння чалавека і яго ўнутранага свету. Такім чынам, **актуальнасць** дысцыпліны тлумачыцца неад'емнасцю невербальных сродкаў у практычнай журналісцкай дзейнасці і іх высокай прагматычнай значнасцю.

Акрамя таго, абавязковым складнікам вывучэння невербальнай камунікацыі ў журналістыцы выступае міжкультурны кантэкст. На пачатку XXI стагоддзя рэалізацыя шляхоў паспяховага ўзаемадзеяння прадстаўнікоў розных краін шмат у чым залежыць ад разумення, засваення і ўспрымання «чужых кодаў». Міжкультурнае навучанне ў межах курса «Невербальная камунікацыя ў журналістыцы» дапамагае ўсвядоміць асаблівасці роднай і іншых культур, выхаваць міжкультурную кампетэнтнасць, выпрацаваць уменне распазнаваць стэрэатыпы і папярэджваць іх укараненне, а таксама навук прымальных паводзін у адпаведных сітуацыях. Навучанне невербальнай камунікацыі ў міжкультурных зносінах скіравана на асэнсаванне культурнай спецыфікі чалавечых паводзін у цэлым, асэнсаванне сістэмы арыентацыі, характэрнай для роднай культуры; асэнсаванне значэння культурных фактараў у камунікатыўным узаемадзеянні журналістаў і паспяховае выкарыстанне ведаў у гэтай галіне ў практычнай дзейнасці.

Месца вучэбнай дысцыпліны ў прафесійнай падрыхтоўцы выпускніка і сувязь з іншымі дысцыплінамі. У сістэме вучэбных дысцыплін, абавязковых для падрыхтоўкі журналіста вышэйшай (універсітэцкай) кваліфікацыі, такое праблемнае поле, як невербальная камунікацыя арганічна ўваходзіць у цыкл сацыяльна-гуманітарных дысцыплін і з'яўляецца спецыялізаваным модулем ўстановы вышэйшай

адукацыі па накірунках спецыяльнасцей Журналістыка (друкаваныя СМІ), Журналістыка (вэб-журналістыка), Журналістыка (менеджмент СМІ), Літаратурная работа (творчасць), Літаратурная работа (рэдаванне), Інфармацыя і камунікацыя, Журналістыка міжнародная. У комплексе з дысцыплінамі «Міжкультурная камунікацыя і СМІ», «Майстэрства радыёінтэрв'ю», «Маўленчая культура ў тэлерадыёэфіры», «Камунікацыя з замежнымі мэтавымі аўдыторыямі» дысцыпліна «Невербальная камунікацыя ў журналістыцы» складае комплекс дысцыплін, скіраваных на авалодванне навучэнцамі прафесійнымі якасцямі журналіста і спецыяліста па камунікацыях.

Такім чынам, **мэта** дадзенай вучэбнай дысцыпліны – закласці асновы камунікатыўнай кампетэнтнасці будучых спецыялістаў – выпускнікоў факультэта журналістыкі, пазнаёміўшы іх з асновамі невербальнай камунікацыі.

Задачы вучэбнай дысцыпліны:

- выпрацаваць здольнасць студэнтаў да правільнай інтэрпрэтацыі розных відаў камунікатыўных паводзін праз асноўныя знакавыя сістэмы невербальнай камунікацыі;
- развіць культурную ўспрымальнасць студэнтаў;
- сфарміраваць уменні і навыкі прымянення набытых ведаў у канкрэтных сітуацыях невербальнага міжкультурнага ўзаемадзеяння.

Прадметам вучэбнай дысцыпліны з'яўляецца міжкультурная камунікацыя як цэласны аб'ект даследавання ў сацыяльных, цывілізацыйных, этнапсіхалагічных і іншых аспектах і яе віды (невербальная, паравербальная і вербальная камунікацыя).

У межах вучэбнай дысцыпліны студэнтам неабходна **засвоіць** набор невербальных кодаў, распрацаваных у межах ключавых навуковых кірункаў, пазнаёміцца з працэсамі невербальных зносін у розных лінгвакультурах, акрэсліць патэнцыйныя праблемы ў невербальнай камунікацыі і магчымасці іх аптымізацыі; а таксама **навучыцца** па знешніх прыкметах адрозніваць эмоцыі і дыферэнцыраваць асобныя камунікатыўныя невербальныя сігналы з тым, каб лепш разумець іншых, а ў выніку, і сябе.

У ліку эфектыўных педагагічных метадык і тэхналогій, якія спрыяюць эфеткыўнаму засваенню неабходных ведаў і навыкаў, вылучаюцца:

- індывідуальныя творчыя заданні;
- праектныя тэхналогіі;
- камунікатыўныя тэхналогіі (дыскусія, прэс-канферэнцыя, «мазгавы штурм», вучэбныя дэбаты і іншыя актыўныя формы і метады);
- метады кейсаў.

Рэкамендуемыя формы кантролю ведаў: заданні ў тэставай форме; індывідуальныя творчыя заданні, праект. Канчатковая форма кантролю ведаў – залік.

Патрабаванні да акадэмічных кампетэнцый спецыяліста

Спецыяліст павінен:

АК-1. Умець прымяніць базавыя навукова-тэарэтычныя веды для вырашэння тэарэтычных і практычных задач.

АК-2. Валодаць сістэмным і параўнаўчым аналізам.

АК-3. Валодаць даследчымі навыкамі.

АК-4. Умець працаваць самастойна.

АК-5. Быць здольным генерыраваць новыя ідэі (быць крэатыўным).

АК-6. Валодаць міждысцыплінарным падыходам пры вырашэнні пытанняў.

АК-7. Мець навыкі, звязаныя з выкарыстаннем сучасных тэхнічных сродкаў.

АК-8. Валодаць навыкамі вуснай і пісьмовай камунікацыі.

АК-9. Умець вучыцца, павышаць сваю кваліфікацыю на працягу ўсяго жыцця.

Патрабаванні да сацыяльна-асобасных кампетэнцый спецыяліста

Спецыяліст павінен:

САК-1. Валодаць якасцямі грамадзянскасці.

САК-2. Быць здольным да сацыяльнага ўзаемадзеяння.

САК-3. Валодаць здольнасцю да міжасобаснай камунікацыі.

САК-4. Валодаць навыкамі здароўезберажэння.

САК-5. Быць здольным да крытыкі і самакрытыкі.

САК-6. Умець працаваць у камандзе.

Спецыяліст павінен быць здольны:

ПК-1. Пастаянна ўдасканальваць метады стварэння журналісцкага кантэнт, выкарыстоўваючы сучасныя інфармацыйныя тэхналогіі.

ПК-2. Творча прымяняць атрыманыя веды і набытыя навыкі ў прафесійнай дзейнасці.

ПК-3. Валодаць асновамі творчай дзейнасці тэле-, радыё- і інтэрнэт-журналіста, метадыкай тэле-, радыё- і інтэрнэт-журналістыкі, прафесійным майстэрствам тэле-, радыё- і інтэрнэт-журналіста.

Тэхналагічная дзейнасць

ПК-4. Валодаць навыкамі тэхналогіі стварэння тэле- і радыёперадач, у тым ліку: тэхнікай аўдыявізуальных СМІ, тэле- і радыёвытворчасцю, тэхнікай тэле- і радыёмаўлення.

ПК-5. Валодаць навыкамі распрацоўкі, напаўнення і абнаўлення сайтаў інтэрнэт-выданняў, інфармацыйных агенцтваў, прэс-цэнтраў, прэс-служб.

ПК-6. Валодаць навыкамі тэхналагічнага працэсу выпуску газет і часопісаў, у тым ліку: асновамі паліграфіі, камп'ютарнай вёрсткай, метадыкай працы літаратурнага работніка, асновамі рэдактуры журналісцкіх тэкстаў.

Арганізацыйна-кіраўніцкая дзейнасць

ПК-8. Арганізоўваць работу малых калектываў выканаўцаў для дасягнення пастаўленых мэтаў, матываваць выкананне ўскладзеных на членаў працоўнага калектыву абавязкаў.

ПК-9. Весці ўнутраную дакументацыю арганізацыі ў адпаведнасці са службовымі абавязкамі, весці ўнутраную перапіску.

ПК-10. Узаемадзейнічаць са спецыялістамі сумежных профіляў ў рамках выканання агульных творчых задач.

ПК-12. Выкарыстоўваць эфектыўныя формы ўдзелу арганізацыі ў палітычным працэсе, спрыяць эфектыўнай камунікацыі ўлады і грамадства праз сродкі масавай камунікацыі.

Інавацыйная дзейнасць

ПК-13. Ажыццяўляць пошук, сістэматызацыю і аналіз інфармацыі па перспектывах развіцця галіны, інавацыйных тэхналогіях, праектах і рашэннях.

ПК-14. Вызначаць мэты інавацый і спосабы іх дасягнення.

ПК-15. Працаваць з навуковай, тэхнічнай і патэнтнай літаратурай.

ПК-16. Ацэньваць канкурэнтаздольнасць і эканамічную эфектыўнасць распрацаваных тэхналогій.

ПК-17. Выкарыстоўваць метады аналізу і ўкараняць інавацыі.

ПК-18. Складаць дамовы сумеснай дзейнасці па засваенні новых тэхналогій.

Інфармацыйна-аналітычная дзейнасць

ПК-21. Ажыццяўляць распрацоўку, рэалізацыю і аптымізацыю інфармацыйных рэсурсаў у арганізацыях.

ПК-22. Рыхтаваць даклады, матэрыялы да прэзентацыям.

ПК-23. Аналізаваць базавыя мадэлі палітычнай камунікацыі як кагнітыўныя канструкцыі, канцэптuallyна адлюстроўваюць змест працэсаў інфармацыйнага ўздзеяння і ўзаемадзеяння ў палітычнай сферы.

ПК-24. Рыхтаваць інфармацыйна-аналітычныя заключэнні, усведамляць метадыкі прагназавання палітычных працэсаў.

Экспертна-рэферэнцкая дзейнасць

ПК-26. Прадстаўляць вынікі праведзенай работы ў выглядзе справаздач, рэфератаў, артыкулаў, аформленых у адпаведнасці з існуючымі патрабаваннямі з прыцягненнем сучасных сродкаў рэдагавання і друку.

Журналісцкая дзейнасць

ПК-27. Умець аналізаваць сацыяльна-значныя праблемы і працэсы ў кантэксце ідэалогіі беларускай дзяржаўнасці і актуальнай інфармацыйнай палітыкі ў Рэспубліцы Беларусь.

ПК-28. Валодаць метадалогіяй дзейнасці па зборы, апрацоўцы і распаўсюджванню інфармацыі з дапамогай СМІ.

ПК-29. Умець прымяняць сістэму метадаў журналісцкай творчасці; жанравыя разнавіднасці журналісцкага тэксту і асаблівасці працы над матэрыяламі розных жанраў.

Навукова-даследчая дзейнасць

ПК-30. Ажыццяўляць збор і сістэматызацыю навукова-практычнай інфармацыі па тэме даследавання ў галіне інфармацыі і камунікацыі.

ПК-34. Выяўляць асаблівасці развіцця на мікра- і макраўзроўнях напрамкаў даследавання палітычнай камунікацыі.

ПК-35. Выяўляць і даследаваць асноўныя тэндэнцыі ў развіцці тэарэтычных канцэпцый і прыкладных мадэляў палітыка-камунікацыйных працэсаў.

Для 1-23 01 08-01 Журналістыка (друкаванья СМІ), 1-23 01 08-03 Журналістыка (вэб-журналістыка), 1-23 01 08-04 Журналістыка (менеджмент СМІ); 1-23 01 10 Літаратурная работа напрамакі спецыяльнасці 1-23 01 10-01 Літаратурная работа (творчасць), 1-23 01 10-02 Літаратурная работа (рэдаванне); 1-23 01 09 Журналістыка міжнародная

Колькасць акадэмічных гадзін

Факультэт	журналістыкі
Кафедра	тэорыі і метадалогіі журналістыкі
Курс	2
Семестр	4
Лекцыі	18
Семінаркія заняткі	14
КСР	2
Усяго аўдыторных гадзін па дысцыпліне	34
Усяго гадзін па дасцыпліне	72

Форма атрымання вышэйшай адукацыі вочная

Форма бягучага кантролю ведаў – залік.

Для 1-23 01 08-01 Журналістыка (друкаванья СМІ), 1-23 01 08-01 Журналістыка (аўдыёвізуальная)

Колькасць акадэмічных гадзін

Факультэт	журналістыкі
Кафедра	тэорыі і метадалогіі журналістыкі
Курс	2
Семестр	3
Лекцыі	4
Семінаркія заняткі	4
Усяго аўдыторных гадзін па дысцыпліне	8
Усяго гадзін па дасцыпліне	72

Форма атрымання вышэйшай адукацыі завочная

Форма бягучага кантролю ведаў – залік.

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

1. Уводзіны. Асноўныя паняцці і падыходы да вывучэння камунікацыі

Прадмет і базавыя аспекты тэорыі камунікацыі. Асноўныя паняцці і падыходы да вывучэння камунікацыі. Структура камунікатыўнага працэсу. Змест і інфармацыя як элементы камунікатыўнага працэсу. Элементы камунікацыі: крыніца, кадзіраванне, паведамленне, канал, атрымальнік, дэкадзіраванне, зваротная сувязь.

Камунікатыўны партрэт асобы і ягавіды. Уплыў фізічнага і сацыяльнага асяроддзя. Камунікатыўныя паводзіны.

Стылі камунікацыі.

Масавая камунікацыя і СМК.

2. Віды камунікацыі. Вербальная, паравербальная камунікацыя ў СМІ

Віды камунікацыі.

Вербальная камунікацыя і яе элементы.

Выказванне і дыскурс як адзінкі вербальнай камунікацыі. Семіятычныя характарыстыкі слова як асноўнай адзінкі мовы. Семантычная структура слова. Камунікатыўныя функцыі мовы. Магчымасці вербальнага ўздзеяння на аўдыторыю.

Паравербальная камунікацыя і яе асноўныя кампаненты (хуткасць маўлення, рэжым маўлення, гучнасць, артыкуляцыя, прасодыка, інтанацыя, тэмбр, паўза, тэмп).

Самапрэзентацыя. Вербальны імідж. Тэхнікі фарміравання вербальнага іміджу.

Асаблівасці ўспрымання, бар'еры ўспрымання. Лагічны, семантычны, фанетычны бар'еры, бар'ер узаемадзеяння. Шляхі пераадолення бар'ераў.

Маўленчы такт. Паліткарэктнасць.

Паляпшэнне эфектыўнасці вербальнай і паравербальнай камунікацыі ў дзейнасці журналіста.

3. Невербальная камунікацыя і яе асаблівасці. Знакавыя падсістэмы ў невербальнай камунікацыі. Тыпалогія камунікатыўных адзінак невербальнай камунікацыі

Азначэнне невербальнай камунікацыі. Даследаванні ў галіне невербальнай камунікацыі. Метадалагічныя праблемы даследавання невербальнай камунікацыі.

Прырода невербальнай камунікацыі. Фізіялагічныя і культурна-спецыфічныя ўласцівасці невербальнай камунікацыі. Суадносіны ўсвядомленага і неўсвядомленага ў невербальнай камунікацыі.

Способы кадзіравання невербальнай інфармацыі. Знакавыя падсістэмы ў невербальнай камунікацыі. Тыпалогія камунікатыўных адзінак невербальнай камунікацыі.

Кінесіка як аснова невербальнай камунікацыі (жэсты, поза, міміка, паходка). Акулесіка (візуальныя паводзіны людзей падчас зносін). Такесіка (дотык як адзін са складнікаў невербальнай камунікацыі). Сенсорыка (пачуццёвае ўспрыманне прадстаўнікоў іншых культур). Праксеміка (прасторавая арганізацыя камунікацыі). Хранеміка (выкарыстанне часу ў невербальным камунікатыўным працэсе).

Мова штодзённых паводзін.

Вербальная і невербальная сімвалічныя сістэмы – падабенства і адрозненне.

Функцыі невербальнай камунікацыі. Функцыі невербальнай інфармацыі ў СМІ.

4. Асаблівасці механізмаў успрыняцця невербальных сігналаў. Эмпатыя. Аспекты ў невербальнай камунікацыі (сацыяльны, гендэрны і інш.)

Асаблівасці механізмаў успрыняцця невербальных сігналаў.

Асобасныя характарыстыкі суразмоўцы. Зваротная сувязь.

Невербальныя сігналы суразмоўцы. Эмпатыя. Невербальныя асаблівасці і псіхалагічны партрэт.

Камунікатыўныя бар'еры.

Праблема дакладнасці міжасобаснага ўспрымання.

Развіццё камунікатыўнай кампетэнтнасці і гнуткасці. Сацыяльная сензітыўнасць. Атракцыя.

Міжасобасная сінхроннасць у невербальных зносінах.

Кангруэнтнасць. Несупадзенне вербальных і невербальных сігналаў.

Сацыяльная дыферэнцыяцыя і яе вар'іраванне ў сродках невербальнай камунікацыі.

Асаблівасці мужчынскай і жаночай невербальнай камунікацыі. Якасць прысутнасці і сродкі невербальных зносін.

5. Невербальная камунікацыя як элемент міжкультурнай камунікацыі. Асаблівасці невербальнай камунікацыі еўрапейскага лінгвакультурнага арэала. Нацыянальна-культурныя асаблівасці невербальных знакаў / сігналаў

Невербальная камунікацыя ў міжкультурных зносінах. Праблемы міжкультурнай камунікацыі, абумоўленыя разыходжаннем у невербальных кодах. Пошукі падабенства, зніжэння няпэўнасці, разнастайнасць камунікатыўных задач, пазбяганне зносін, дыягностыка пачуццяў, распазнаванне супярэчлівых паведамленняў і сарказму. Інтэрпрэтацыя

невербальных зносін як рэканструкцыя сацыяльна-псіхалагічных характарыстык асобы і групы.

Фактары, якія ўплываюць на эфектыўнасць міжкультурнай камунікацыі. Крытэрыі паспяховасці міжкультурных зносін і шляхі іх аптымізацыі.

Міжасобасная прастора, позірк, знешні выгляд, міміка, пантаміміка ў розных тыпах культуры. Нізкакантэкстуальныя і высокакантэкстуальныя культуры.

Хранеміка. Паліхронная і манахронная мадэль выкарыстання часу.

Суадносіны вербальных і невербальных элементаў зносін у розных культурах.

Нацыянальна-культурныя асаблівасці невербальных знакаў / сігналаў.

6. Невербальная інфармацыя ў журналістыцы

Узаемадзеянне вербальных і невербальных складнікаў у СМІ.

Эфектыўнасць невербальнай камунікацыі ў журналістыцы.

Невербальны імідж. Знешні выгляд і адзенне. Прыёмы невербальнага ўздзеяння. Невербальная камунікацыя падчас інтэрв'ю.

Аналіз невербальных практык журналіста. Невербальная камунікацыя як адзін са сродкаў фарміравання грамадскай думкі. Значэнне візуальнай камунікацыі ў журналістыцы. Вербальнае і невербальнае ў журналісцкіх тэкстах. Невербальныя сродкі ў рэкламе.

Невербальная камунікацыя ў палітычным дыскурсе.

Невербальная камунікацыя і дзелавыя зносіны.

7. Невербальныя зносіны і эфектыўная работа з аўдыторыяй

Знаёмства з невербальнымі элементамі эфектыўна пабудаванага выступлення. Выпрацоўка тэхналагічных крытэрыяў аналізу эфектыўнасці выступлення.

Развіццё гнуткасці ў паводзінах пры ўзаемадзеянні з рознымі людзьмі. Якасць прысутнасці і сродкі невербальных зносін. Актыўнае слуханне як камунікатыўны навык. Мета-паведамленне. Асаблівасці этыкетных норм.

Мэтавая аўдыторыя і невербальная камунікацыя.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ

(дзённае аддзяленне)

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін				Колькасць гадзін КСР	Формы контролю ведаў
		лекцыі	лабараторныя заняткі	семінарскія заняткі	іншае		
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Уводзіны. Асноўныя паняцці і падыходы да вывучэння камунікацыі	2					
2.	Віды камунікацыі. Вербальная, паравербальная камунікацыя ў СМІ	2		2			апытанне
3.	Невербальная камунікацыя і яе асаблівасці. Знакавыя падсістэмы ў невербальнай камунікацыі. Тыпалогія камунікатыўных адзінак невербальнай камунікацыі	4		4			даклады, праца ў малых групах
4.	Асаблівасці механізмаў успрыняцця невербальных сігналаў. Эмпатыя. Аспекты ў невербальнай камунікацыі 2(сацыяльны, гендэрны і інш.) Асаблівасці механізмаў успрыняцця невербальных сігналаў. Эмпатыя. Сацыяльны і гендэрны аспекты ў	2		2			дыскусія, кейсы

	невербальнай камунікацыі						
5.	Невербальная камунікацыя як элемент міжкультурнай камунікацыі. Асаблівасці невербальнай камунікацыі еўрапейскага лінгвакультурнага арэала. Нацыянальна-культурныя асаблівасці невербальных сігналаў	4		2			абмеркаванне, праца ў малых групах
6.	Невербальная інфармацыя ў журналістыцы	2		2		2	абарона праектаў
7.	Невербальныя зносіны і эфектыўная работа з аўдыторыяй	2		2			абарона праектаў
	Усяго:	18		14		2	

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ (завочнае аддзяленне)

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін				Колькасць гадзін КСР	Формы контролю ведаў
		лекцыі	лабараторныя заняткі	семінарскія заняткі	іншае		
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Уводзіны. Асноўныя паняцці і падыходы да вывучэння камунікацыі	2					
2.	Віды камунікацыі. Вербальная, паравербальная камунікацыя ў СМІ						
3.	Невербальная камунікацыя і яе асаблівасці. Знакавыя падсістэмы ў невербальнай камунікацыі. Тыпалогія камунікатыўных адзінак невербальнай камунікацыі			2			праца ў малых групах
4.	Асаблівасці механізмаў успрыняцця невербальных сігналаў. Эмпатыя. Аспекты ў невербальнай камунікацыі 2(сацыяльны, гендэрны і інш.)	2					
5.	Невербальная камунікацыя як элемент міжкультурнай камунікацыі.				2		

	Асаблівасці невербальнай камунікацыі еўрапейскага лінгвакультурнага арэала. Нацыянальна-культурныя асаблівасці невербальных сігналаў						
6.	Невербальная інфармацыя ў журналістыцы					2	
7.	Невербальныя зносіны і эфектыўная работа з аўдыторыяй						
	Усяго:	4		4		2	

ИНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

ЛІТАРАТУРА

Асноўная

1. Андрианов, М. С. Невербальная коммуникация. – М.: Институт Общегуманитарных исследований, 2007. – 256 с.
2. Борг, Д. Я вижу, о чем вы молчите / Д. Борг, пер. с англ. П. А. Самсонов. – Минск: Попурри, 2010.
3. Биркенбил, В. Ф. Язык интонации, мимики, жестов. / Пер. с немецкого А. Желнина. – СПб.: Питер, 1997. – 214 с.
4. Винокур, Т. Г. Говорящий и слушающий. Варианты речевого поведения / Т. Г. Винокур. – М.: Наука, 1993.
5. Горелов, И. Н. Невербальные компоненты коммуникации. 3-е изд. / И. Н. Горелов. – М.: Изд-во ЛКИ, 2007.
6. Григорьев, С. А. Словарь языка русских жестов / С. А. Григорьев. – М., Вена, 2001.
7. Грушевицкая, Т. Г., Попков, В. Д., Садохин, А. П. Основы межкультурной коммуникации / Т. Г. Грушевицкая, В. Д. Попков, А. П. Садохин. – М., 2002.
8. Гудков, Д. Б. Теория и практика межкультурной коммуникации / Д. Б. Гудков. – М., 2003.
9. Ильяева, И. А., Кожемякин, Е. А. Межкультурные коммуникации в современном мире / И. А. Ильяева, Е. А. Кожемякин. – Белгород, 2001.
10. Кашкин, В. Б. Основы теории коммуникации: Краткий курс/ В. Б. Кашкин. – М., 2007.
11. Коццолино, М. Невербальная коммуникация. Теории, функции, язык и знак. / пер. с итал. – О.А. Шипилова / М. Коццолино. – Х.: Изд-во «Гуманитарный центр», 2009.
12. Крейдлин, Г. Е. Невербальная семиотика: Язык тела и естественный язык / Г. Е. Крейдлин. – М., 2004.
13. Лабунская, В. А. Невербальное поведение (Социально-перцептивный подход)/ В. А. Лабунская. – Ростовн/Д, 1986.
14. Леонтович, О. А. Введение в межкультурную коммуникацию/ О. А. Леонтович. – М.: Альфа-М: ИНФРА-М, 2011.
15. Малюга, Е. И. Функциональная прагматика межкультурной деловой коммуникации. Изд. 2-е, доп./ Е. И. Малюга. – М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2008.
16. Мельник, Г.С. Общение в журналистике: секреты мастерства. – СПб.: Питер, 2008. 235 с.
17. Пиз, А. Язык телодвижений/ А. Пиз. – СПб, 2000.
18. Садохин, А. П. Межкультурная коммуникация/ А. П. Садохин. – М.: Альфа-М:ИНФРА-М., 2011.
19. Самохина Т.С. Эффективное деловое общение/ Т.С. Самохина.- М.: Изд-во «Р. Валент», 2005.

20. Степанов, С. С. Язык внешности / С. С. Степанов. – М., 2001.
21. Суховершина Е.В., Тихомирова Е.П., Скоромная Ю.Е. Тренинг коммуникативной компетенции. – М.: Академический проект; Фонд «Мир», 2009. 111 с.
22. Тер-Минасова, С. Г. Язык и межкультурная коммуникация / С. Г. Тер-Минасова. – М.: Изд-во МГУ, 2004.
23. ФастДжулиус Язык тела / ДжулиусФаст. – М., 2006.
24. Формановская Н.И. Речевое взаимодействие: коммуникация и прагматика/ Н.И. Формановская.- М.: Изд-во «ИКАР», 2007.
25. Шмидт, Р. Искусство общения / Р. Шмидт. – М., 1992.

Дадатковая

1. Басава, Г. І. Міжасобасны дыскурс як духоўнае вымярэнне быцця ў кантэксце міжкультурнай камунікацыі / Г. І. Басава // Слова ў кантэксце часу (да 80-годдзя прафесара А. І. Наркевіча). Зб. навук. прац. – Мінск, 2009.
2. Басава, Г. І. Міжкультурная камунікацыя – культура – асоба / Г. І. Басава // Личность – слово – социум: материалы VII Междунар. науч.-практ. конф. (11–12 апреля 2007 г.). – Ч. 1. – Мінск, 2007.
3. Басава, Г. І. Нацыянальна-культурная семантыка лексічных адзінак і міжкультурная камунікацыя / Г. І. Басава // Жыццём і словам прысягаючы (да 85-годдзя прафесара М.Я. Цікоцкага): Зб. навук. прац. – Мінск, 2007.
4. Басава, Г. І. Некаторыя аспекты невербальнай камунікацыі ў міжкультурных зносінах / Г. І. Басава // Личность – слово – социум: Материалы VI Международной научно-практической конференции (19–20 апреля 2006 г.). Ч.1 – Мінск, 2006.
5. Басава Г. І., Іўчанкаў В. І., Сінькова Л. Д. Святло слова: дапаможнік па лінгвакультуралогіі / Г. І. Басава, В. І. Іўчанкаў, Л. Д. Сінькова. – Мінск, 2002.
6. Басова, А. И. Роль межкультурной коммуникации и межкультурного обучения в журналистском образовании / А. И. Басова // Журналистика – 2006 (4–8 февраля 2006 г.): Международная научная конференция, посвященная 60-летию факультета журналистики МГУ. – М., 2007.
7. Басова, А. И. Языковая репрезентация менталитета в пословицах и поговорках и их роль в межкультурной коммуникации / А. И. Басова // Мир русского слова и русское слово в мире: материалы XI Конгресса МАПРЯЛ, 17–23 сентября 2007 г. – Т. 2. – Варна, 2007.
8. Брудный, А. Понимание и общение / А. Брудный. – М., 1989.
9. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание / А. Вежбицкая. – М., 1997.
10. Вирт Б. Все о человеке, его характере и языке тела. Наука понимать людей. – М.: Гранд, 2006. 360 с.
11. Ворошилова, М.Б. Креолизованный текст: аспекты изучения — Политическая лингвистика. — Вып. 20. — Екатеринбург, 2006. — С. 180—189.
12. Гофман, И. Представление себя другим в повседневной жизни/ И. Гофман. – М., 2000.

13. Дейк ван Т. А. Язык. Познание. Коммуникация / Т. А. ван Дейк. – М., 1989.
14. Золотухин, В. М. Толерантность / В. М. Золотухин. – Кемерово, 2001.
15. Кабаченко, Т.С. Методы психологического воздействия: Учебное пособие. — М.: Пед. общ. России, 2000. — 544 с.
16. Кочетков, В. В. Психология межкультурных различий / В. В. Кочетков. – М., 2002.
17. Лаптева, О.А. Живая русская речь с телеэкрана. — М: ЛКИ, 2007. — 520 с.
18. Леонтьев, А. А. Психология общения/ А. А. Леонтьев. – М., 1997.
19. Почепцов, Г. Г. Теория коммуникации/ Г. Г. Почепцов. – М., Киев, 2001.
20. Сорокин Ю.А., Тарасов Е.Ф. Креолизованные тексты и их коммуникативная функция // Оптимизация речевого воздействия. М., 1990.
21. Яковлев И.П. Ключи к общению. Основы теории коммуникаций. – Спб., «Авалон»; «Азбука-классика», 2006. 240 с.

Формы кантролю засваення прайдзенага матэрыялу

Пералікі сродкаў дыягностыкі:

- Абмеркаванне, праца ў малых групах
- Вусная форма (вуснае апытанне, даклады на семінарскіх занятках)
- Апытанне
- Дыскус

Прыкладны пералік заданняў кіруемай самастойнай працы:

- кейсы

Для правядзення бягучай і прамежкавай (рэйтывавай) атэстацыі студэнтаў устанаўліваюцца наступныя віды кантролю: самастойныя заданні, якія праводзяцца пад кантролем выкладчыка, а таксама індывідуальныя тэматычныя заданні па падрыхтоўцы тэкставых, тэкстава-графічных і візуальна-графічных прэзентацый.

Кантралюемыя самастойныя заданні праводзяцца з мэтай праверкі і ацэнкі ўзроўню засваення студэнтамі вучэбнага матэрыялу ў працэсе вывучэння тэмы і носяць стымулюючы характар.

Кантроль выканання індывідуальных тэматычных заданняў, падрыхтоўкі рэфератаў праводзіцца з мэтай праверкі дасягненняў студэнтаў не па асобных элементах, а ў лагічнай сістэме, якая адпавядае структуры канкрэтнай тэмы.

Асноўныя віды кантролю ажыццяўляюцца ў вуснай, пісьмовай, практычнай формах і ў іх спалучэнні.

ПРЫКЛАДНЫЯ ПЫТАННІ ДА ЗАЛІКУ

1. Асноўныя складнікі камунікатыўнага акта. Функцыі, формы і віды камунікацыі.

2. Камунікатыўны партрэт асобы. Уплыў фізічнага і сацыяльнага фактараў.

3. Даследаванні ў галіне невербальнай камунікацыі. Метадалагічныя праблемы даследавання невербальнай камунікацыі.

4. Вербальная камунікацыя і яе элементы.

5. Вербальныя і невербальныя складнікі камунікатыўнага акта і іх узаемадзеянне.

6. Стылі вербальнай камунікацыі. Асаблівасці іх функцыянавання.

7. Актыўнае слуханне як камунікатыўны навык журналіста.

8. Паравербальная камунікацыя і яе элементы.

9. Маўленчы такт. Паліткарэктнасць.

10. Паняцце, функцыі і формы невербальнай камунікацыі.

11. Фізіялагічнае (прыроднае) і сацыяльнае, універсальнае і спецыфічнае ў невербальнай камунікацыі.

12. Асаблівасці мужчынскай і жаночай невербальнай камунікацыі.

13. Спосабы кадзіравання невербальнай інфармацыі. Знакавыя

падсістэмы ў невербальнай камунікацыі.

14. Невербальная камунікацыя як элемент міжкультурнай камунікацыі.

15. Нацыянальна-культурны, гендарны ўзроставы аспекты невербальнай камунікацыі.

16. Кінесіка і яе значэнне ў міжасобаснай камунікацыі.

17. Нацыянальна-культурныя асаблівасці жэстаў у розных лінгвакультурах.

18. Акулесіка і яе праявы ў камунікатыўным працэсе.

19. Роля позірку ў розных лінгвакультурах.

20. Невербальныя сігналы твару. Механізм фарміравання базавых эмоцый.

21. Нацыянальна-культурныя асаблівасці мімікі ў розных лінгвакультурах.

22. Жэставы параметр камунікацыі. Тыпалагізацыя жэстаў.

23. Нацыянальна-культурныя асаблівасці жэстаў.

24. Такесіка. Дотык як важны складнік невербальнай камунікацыі.

25. Праксеміка і яе значэнне ў міжкультурнай камунікацыі.

26. Нацыянальна-культурныя асаблівасці праксемікі.

27. Хранеміка. Часавая арганізацыя зносін у міжкультурным кантэксце.

28. Невербальная камунікацыя і яе значэнне ў журналістыцы.

29. Невербальныя сродкі ў рэкламе.

30. Сацыяльная катэгарызацыя і стэрэатыпізацыя. Сацыяльная ідэнтычнасць, сацыяльны статус у камунікатыўным працэсе.

31. Паняцце і сутнасць стэрэатыпа. Механізм фарміравання стэрэатыпаў і іх функцыі.

32. Этнакультурныя стэрэатыпы: сутнасць і мадэлі іх нейтралізацыі.

33. Міжкультурная камунікацыя як асобы тып зносін. Абумоўленасць невербальнай камунікацыі міжкультурным кантэкстам.

34. Беларуская культура ў кантэкстеміжкультурнай камунікацыі. Самасвядомасць беларусаў і каштоўнасці беларускай культуры.

35. Нормы і каштоўнасці ў міжкультурнай камунікацыі. Нацыянальны характар і яго адлюстраванне ў камунікацыі.

36. Тэорыя міжкультурнай камунікацыі Г. Хафстэдэ.

37. Тэорыя міжкультурнай камунікацыі Р. Льюіса.

38. Знешні выгляд і адзенне, пах і колер, іншыя кампаненты невербальнай камунікацыі і іх значэнне ў міжкультурных зносінах.

39. Міжасобасная прастора, позірк, міміка, пантаміміка ў розных тыпах культуры. Нізкакантэкстуальныя і высокакантэкстуальныя культуры.

40. Міжкультурныя канфлікты і іх прычыны.

Методыка фарміравання выніковай ацэнкі ажыццяўляецца з улікам:

• Правілаў правядзення атэстацыі (Паст. № 53 ад 23.05.2012 г.)

• Палажэння аб рэйтынгавай сістэме ў БДУ (Загад рэктара БДУ № 382-ОД ад 18.08.2015)

Крытэрыі ацэнкі ведаў і кампетэнцый студэнтаў па 10-бальнай шкале /
Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт. – Рэжым доступу:
<http://www.bsu.by/Cashe/pdf/50473.pdf>

ПРАТАКОЛ УЗГАДНЕННЯ ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ УВА

Назва вучэбнай дысцыпліны, з якой патрабуецца ўзгадненне	Назва кафедры	Прапановы ўстановы вышэйшай адукацыі аб змяненнях у змесце вучэбнай дысцыпліны	Рашэнне, прынятае кафедрай, якая распрацоўвае вучэбную праграму (з указаннем даты і нумара пратакола)
1	2	3	4
Міжкультурная камунікацыя і СМІ	Тэорыі і метадалогіі журналістыкі	Прапаноў няма	Заўваг няма, прат. №6 ад г.
Майстэрства радыёінтэрв'ю»,	Тэлебачання і радыёвяшчання	Прапаноў няма	Заўваг няма, прат. №6 ад г.
Маўленчая культура ў тэлерадыёэфіры	Тэлебачання і радыёвяшчання	Прапаноў няма	Заўваг няма, прат. №6 ад г.
Камунікацыя з замежнымі мэтавымі аўдыторыямі	Інфармацыя і камунікацыя	Прапаноў няма	Заўваг няма, прат. №6 ад г.

**ДАПАЎНЕННІ І ЗМЯНЕННІ
ДА ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ УВА
НА _____ / _____ НАВУЧАЛЬНЫ ГОД**

№ п/п	Дапаўненні і змяненні	Абгрунтаванне

Вучэбная праграма перагледжана і адобрана на паседжанні кафедры тэорыі і метадалогіі журналістыкі (пратакол № __ ад _____ 201_ г.)

Загадчык кафедры

А.Ул. Патрэбін

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Дырэктар- дэкан
Інстытута журналістыкі

С.В. Дубовік